

Gezinsbond
groeit met je mee

Blad voor ouders met tieners

BOTsing

Driemaandelijks > oktober, november, december 2020

taal

‘Ik schrijf voor de rust, niet voor de rest’

‘Tegen half 6 ongeveer boeken toe en pintjes-intervjoe?’

We hebben na het werk met een dichter afgesproken, dat mag duidelijk zijn. Jan Asselberghs (28), Petit Jean voor de fans, is een Nederlandstalige rapper en slamdichter. Zijn bijzondere passie voor taal geeft hij tijdens workshops graag aan tieners door: ‘Van je tiende tot je achttiende slaan je emoties helemaal op hol. Daarvan iets op papier zetten, brengt rust in je hoofd. Zo werkt het bij mij toch.’

Door Sarah Saelens

Beginnen bij het begin: je bent een slamdichter, maar wat is slam poetry?

Jan: Die ‘slam’ komt van ‘to slam’ wat dichtslaan betekent, zoals een deur die dichtslaat. Dat is ook echt de bedoeling van de tekst die je *slamt*: je publiek bij de keel grijpen en beroeren. Een klassiek gedicht moet je meestal een paar keer lezen voor je het een beetje begrijpt. Bij *slam poetry* ga je meteen *straight to the point*, want je hebt maar één kans om je ding te zeggen. Er worden zelfs wedstrijden georganiseerd waar je tegenover andere *slammers* staat. Tijdens zo’n *poetry slam* krijg je exact drie minuten om het publiek en de jury te overtuigen, enkel en alleen met je tekst en hoe je die brengt.

In Amerika zien ze de meerwaarde van slam poetry in en is het zo populair dat jongeren het als keuzevak kunnen volgen. Zou dat hier ook werken?

Jan: Misschien zijn we daar in Vlaanderen wat te schuchter voor?

Want in Wallonië en bijvoorbeeld ook in Frankrijk en Duitsland is *slam poetry* een pak populairder. In de Amerikaanse *high schools* krijgen *slammers* ontzettend veel respect, alsof het topatleten zijn. En terecht ook! Die gasten brengen aangrijpende teksten waarin ze niet alleen hun eigen gevoelens en frustraties kwijt kunnen, maar het ook hebben over wat er in de wereld aan de hand is. Tieners die anders nauwelijks aan het woord komen, krijgen dankzij *slam poetry* een stem, dat is er zo indrukwekkend aan.

Magisch moment

Je geeft zelf rap en slam poetry workshops in scholen. Merk je daar ook wat het met jongeren kan doen?

Jan: Hoewel een workshop amper twee uur duurt, komt er toch wel wat naar boven, ja. In het begin doen tieners meestal nogal cool, maar zodra één iemand zich breekbaar opstelt... dat is echt een magisch moment. Dan krijg je ineens een switch en durven de

meesten iets persoonlijks in hun tekst verwerken. Als je die vibe krijgt in een groep, ontstaan er erg mooie dingen. Gasten die bijvoorbeeld iets naar voren brengen waarover ze nog nooit eerder verteld hebben en schouderklopjes krijgen van hun klasgenoten. Dat is zo ontzettend veel waard! Achteraf hoor ik van leerkrachten soms: *'Wow, ik wist helemaal niet dat die daarmee zat.'* Op zich verbaast mij dat niet, er wordt in de meeste scholen nog te hard op punten gefocust. Er is weinig plaats voor emoties en dat vind ik een groot gemis.

Je bent geen fan van het klassieke schoolstelsel?

Jan: Die focus op punten en presteren stak me al tegen toen ik zelf nog in het middelbaar zat. Nu valt het mij vooral op als ik aan het begin van een workshop de vraag krijg: *'Is dat voor punten?'* of *'Hoe lang moet onze tekst zijn?'* Daar kunnen die leerlingen natuurlijk niet aan doen, maar ik word er wel een beetje triest van. Van je tiende tot je achttiende maak je zo gigantisch veel mee en slaan je emoties helemaal op hol, toch kun je daar nauwelijks mee terecht op de plek waar je een groot deel van je tijd *euhm...* verslijt. Geen wonder dat tieners daar een masker opzetten en faken dat alles goed gaat. Oké, er zijn zeker uitzonderingen en ik ben blij met

initiatieven als *Rode Neuzen Dag*, maar er is sowieso nog werk aan de winkel.

Wat wil jij met je workshops graag bereiken?

Jan: Ik wil jongeren een extra tool aanbieden om wat rust in hun hoofd te brengen: door hun gedachten en gevoelens op papier te zetten. Uiteraard werkt het niet voor iedereen zo, dat zeg ik ook aan het begin: *'Sommigen maken hun hoofd leeg door te babbelen, te tekenen of te sporten, maar schrijven kan misschien ook helpen.'* Ik merk alleszins dat het iets is wat bij mij erg goed en gemakkelijk werkt. Als ik wat dingen moet verwerken die in mijn hoofd blijven malen, zet ik ze op papier.

Kalverliefde

Deed je dat als tiener ook al?

Jan: Ik ben rond mijn elfde beginnen schrijven, maar die gedachtekronkels kreeg niemand te zien. Pas toen ik achttien was, heb ik daarvan voor het eerst iets aan de buitenwereld getoond. Daarvoor deed ik altijd nogal lacherig over de dingen die ik schreef. Tja, hiphop – waar ik toen vooral mee bezig was – lokt altijd zo'n stereotiep beeld uit: hand omhoog en 'yow, yow' zeggen. Toch schreef ik toen al vrij persoonlijke dingen, over school, de leerkrachten en alles waar je als tiener mee bezig bent.

Wat voor een tiener was je eigenlijk zelf?

Jan: De clown van de klas, sowieso. Ik probeerde alles met humor op te lossen. Daar waren mijn leerkrachten niet altijd even gelukkig mee, want ik zette de klas regelmatig op stelten. Thuis daarentegen kan ik me weinig conflicten herinneren. Eigenlijk heb ik gewoon een zalige jeugd gehad. Wat ik als tiener wel lastig vond en waarmee ik worstelde: dat volwassenen je precies niet serieus nemen. Je mening doet er meestal niet toe of telt toch niet evenveel mee. Je eerste liefde? Dat wordt weggelachen als 'kalverliefde'. Ik heb het gevoel dat we nog te vaak onderschatten wat tieners in hun mars hebben. Heb je het schitterende boek *'De meeste mensen deugen'* van Rutger Bregman gelezen? De auteur opent met een quote van Anton Tsjechov: *'De mens zal beter worden als je hem toont hoe hij is.'* Mensen worden wat hen wordt voorgehouden, wat van hen wordt verwacht. Dat geldt ook voor tieners, hè. Als je hen het vertrouwen geeft en als volwassenen behandelt, zullen ze daar ook naar handelen.

Ziel blootleggen

Schrijf je voor jezelf of...

Jan: (snel) Voor mezelf! Sowieso. Voor de rust, niet voor de rest. Zodat de gedachten niet blijven malen en mijn

I ♥ taal & oploskoffie

Jan: Mijn liefde voor taal kan ik het beste vatten met een quote van de filosoof Ludwig Wittgenstein: *'De grenzen van mijn taal zijn de grenzen van mijn wereld.'* Dat klinkt nu ongetwijfeld heel nerdy, maar het verwoordt wel perfect waarvoor ik het doe. Als iemand vraagt hoe het met je gaat, kan je gewoon 'goed' antwoorden. Maar er bestaan zoveel synoniemen die je gevoelens waarschijnlijk net iets juister beschrijven. Daarom geloof ik zo hard in de kracht van taal: welbespraaktheid verbetert je mentaal welzijn. Als je je emoties treffend kunt benoemen, kan je ze beter vatten en kan je er meer over kwijt.

Sowieso ben ik elke dag met taal bezig. Ik verslind boekjes over etymologie of metaforen en heb veel bewondering voor Toon Hermans en andere woordkunstenaars. De welbespraaktheid van Dirk De Wachter, *wow*, dat is voor mij het summum. Ik vind het zelf ook echt fijn om stil te staan bij woorden en ze vanuit verschillende hoeken te bekijken. Neem nu bijvoorbeeld 'oplos-koffie', daar is die dubbele betekenis van 'oplossen' zo geniaal. In een *slam* verwerkte ik dat naar: *'Als ik in de problemen zit, drink ik oploskoffie.'* Ik zeg niet dat het een verslaving is, maar als ik zo'n woord ontdek, krijg ik wel een serieuze dopamine rush.

Ik ben bovendien een *sucker* voor onvertaalbare woorden. 'Duende' is bijvoorbeeld Spaans voor de mysterieuze kracht die een kunstwerk, film of theaterstuk bezit om een persoon te raken. Het moment dat je naar iets zit te kijken, helemaal uit die hectische ratrace wordt geslingerd en met je gedachten alleen maar dáár bent. Wel, dat hoop ik te bereiken met mijn optredens, poëzie en muziek. Dat mijn publiek heel even alleen bij mij en mijn tekst is en dat de wereld pas terug begint te draaien als ik mijn laatste woord heb uitgesproken.

‘Wat ik als tiener lastig vond: dat volwassenen je niet serieus nemen’

zoveel dingen niet over jou.’ Niet dat ik daar ineens *heavy stuff* op tafel smijt, maar iedereen komt wel eens in woelige waters terecht, niet? Ik *slam* bijvoorbeeld over de typische twijfels en angsten waar je als tiener van wakker ligt. Zaken die ik toen weglachte en waar ik nu toch mee bezig ben.

Als je één goede raad aan tieners mag geven, welke zou dat dan zijn?

Jan: *Find your voice!* Luister niet te hard naar wat anderen te zeggen hebben over jouw toekomst. Doe op dat vlak vooral je eigen ding. Ik herinner me nog levendig hoe iemand van het CLB, die ik nog nóóit eerder gezien had, mij ineens vertelde: ‘Doe jij maar geen universiteit.’ Hopelijk gaat het nu niet meer op die manier, want ik vind het absurd dat er puur op basis van rapporten zo’n stempel op jou en je toekomst wordt gedrukt. Terwijl oneindig veel factoren een invloed hebben op de punten van pubers. Misschien hebben ze te veel aan hun hoofd, zorgt het lief voor afleiding of is het gewoon niet cool om met een goed rapport thuis te komen? Als je alleen naar de punten kijkt, heeft zo’n mindere periode ineens serieuze consequenties. Daarom moedig ik jongeren aan om op zoek te gaan naar iets wat hen gelukkig maakt en waarvoor ze elke dag willen opstaan. Heb je dat gevonden? Ga er dan voor, want zoals ik in één van mijn nummers zeg: ‘Als wat je zoekt je raakt, raak je tot wat je zoekt.’

hoofd even pauze krijgt. Ik heb iemand ooit horen zeggen: ‘Ik ben goed met woorden, maar slecht met zinnen.’ Zo is het exact bij mij. *On the spot* antwoorden bedenken, zoals nu bijvoorbeeld, ik vind dat echt lastig. Na een gesprek of discussie kan ik achteraf nog uren lopen denken over wat ik eigenlijk had moeten zeggen. Dan passeren er hele dialogen in mijn hoofd. Daarom zet ik dingen dus liever én gemakkelijker op papier.

Je gedachten op papier zetten, is nog iets anders dan een nummer schrijven. Hoe begin je daaraan?

Jan: Wel, daar is bij mij eigenlijk niet zoveel verschil tussen. Voor een songtekst zit ik niet aan mijn bureau op specifieke onderwerpen of woorden te zoeken. Ik schrijf gewoon constant op wat mij te binnen schiet. Soms zijn dat zinnen die ik al een tijdje herhaal in mijn hoofd, soms zijn het gedachten die opduiken in het midden van de nacht of als ik door Brussel stap. Eens ik zit te schrijven, zet ik vaak zonder nadenken veel op papier: wat voel ik nu en waarom? In een soort van

stream of consciousness komt het er allemaal uit, zonder erbij stil te staan of het wel goed is of ergens op slaat. Daarna duurt het meestal nog een hele tijd voor ik die flarden tekst verwerk in een song. Mijn meest persoonlijke nummer ‘Simpel’ heb ik geschreven over een periode van vier à vijf jaar.

Omdat je teksten zo persoonlijk zijn, geef je ook veel van jezelf bloot. Heb je ’t daar niet moeilijk mee?

Jan: Goh, niet echt. Soms lijkt het alsof het *not done* is om je kwetsbaar op te stellen. Waarom zou je je zwaktes moeten verbergen? Volgens mij word je juist sterker door ze te benoemen en te verwerken. Ik vind het eerlijk gezegd lastiger om stiltes met smalltalk op te vullen dan om met iemand een superdiep gesprek te hebben en mijn ziel bloot te leggen. Op het podium stel ik me inderdaad authentiek en breekbaar op, maar dat kan niet anders als je *slam poetry* brengt. Een tijdje geleden zaten mijn ouders in de zaal. Mijn mama kwam na het optreden nogal aangedaan bij mij: ‘Ik wist

Ontdek Petit Jean en zijn debuut-album ‘Emceeclopedie’ op Spotify. Neem ook een kijkje op www.petit-jean.com.